

**БАТЛАВ.
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД
ХЭРГИЙН САЙД**

**БАТЛАВ.
САНГИЙН САЙД**

Х.НЯМБААТАР

Б.ЖАВХЛАН

КАЗИНОГИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

Казиногийн тухай хуулийн төслийг боловсруулах дараах хууль зүйн үндэслэл болон практик шаардлага байна. Үүнд:

1.1.Хууль зүйн үндэслэл

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван нэгдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт “...үндэсний аюулгүй байдал, нийгмийн дэг журмыг хангах нь төрийн үүрэг мөн.” гэж, мөн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт “Монгол Улсын иргэн хувийн аж ахуй эрхлэх эрхтэй.” гэж заасан.

Түүнчлэн Чөлөөт бүсийн тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1 дэх хэсэгт “Чөлөөт бүсэд Монгол Улсад хүчин төгөлдөр мөрдөж байгаа хуулиар тогтоосон шаардлагад нийцсэн үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, аялал жуулчлал, худалдаа, олон улсын банк, санхүү, төлбөрт таавар, бооцоот тоглоом зэрэг бүх төрлийн үйлчилгээ явуулж болно” гэж, мөн зүйлийн 18.2 дахь хэсэгт “Чөлөөт бүсэд тусгай зөвшөөрөл шаардах үйл ажиллагааг аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуулийн дагуу зохицуулна” гэж тус тус заасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Алсын Хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын Зорилго 4-т “Эдийн засгийн тогтвортой өсөлт иргэн бүрдээ хүрсэн, дундаж давхарга зонхилсон, ядуурал эрс буурсан, эдийн засгийн хөгжлийн бодлогын суурийг бүрдүүлж, дотоод хэрэгцээгээ өөрсдөө хангадаг, экспорт эрчимжсэн, хөрөнгө оруулалт, хуримтлалын чадавхаа бүрдүүлсэн, олон тулгуурт эдийн засагтай улс болно.” гэж заасан. Түүнчлэн мөн бодлогын Зорилт 8.2-т “Эдийн засгийн тэргүүлэх салбарууд болон байршлын давуу талд тулгуурлан бүс, орон нутагт аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.” гэж тусгасан.

Мөн Засгийн газрын 2019 оны 333 дугаар тогтоолын хавсралтаар баталсан “Төрөөс аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх талаар баримтлах бодлого”-ын 4.1.16-д эдийн засгийн өндөр үр өгөөжтэй аялал жуулчлалын хэлбэрүүдийг хөгжүүлэх хүрээнд Казиногийн тухай, Хурдан морины бооцоот ура и и лдааны тухай хуулийн төслүүдийг боловсруулан, батлуулах зорилт тавьсан байна.

1.2.Практик шаардлага

Монгол Улсын эдийн засгийн өсөлтийг хангахад дэмжлэг үзүүлэх, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх, ажлын байрыг шинээр бий болгох, аялал жуулчлалын салбарын хөгжлийг эрчимжүүлэх, үр ашгийг нэмэгдүүлэх зорилгоор казиногийн үйл ажиллагааг эрхлэх эрх зүйн орчныг бий болгох шаардлага үүсэж байна.

Манай улсын эдийн засаг уул уурхайн олборлох салбараас хэт хамааралтай байгаа нь улс орны эдийн засгийн аюулгүй байдал, санхүүгийн чадавхад сөргөөр нөлөөлж, эдийн засгийн хямралд өртөх магадлалыг нэмэгдүүлж, дотоодын эдийн засгийн дархлааг сулруулах хандлагатай болжээ.

Үндэсний статистикийн газрын тоон мэдээллээс харахад 2019 онд Монгол Улсад 577.3 мянган гадаадын иргэн аялал жуулчлалын зорилгоор ирсэн бол Ковид-19 цар тахал дэгдсэнтэй холбоотойгоор 2020 онд энэ тоо 58.9 мянга болж өмнөх оны энэ үеэс даруй 90 орчим хувиар, 2021 онд 33.1 мянга болж өмнөх оны мөн үеэс 43.8%-иар тус тус буусан байна.

Монгол Улсад ирсэн жуулчдын тоог сүүлийн 11 жилийн байдлаар авч үзвэл 2010-2012 оны хооронд жуулчдын тоо нэмэгдэж байсан бол 2013-2015 оны хооронд буурах хандлагатай байсан байна. Монгол Улсад 2019 оны байдлаар нийт 557.3 мянган жуулчид ирж байсан бөгөөд 2016 онтой харьцуулахад 38.0 хувь буюу 153.1 мянгаар, 2017 онтой харьцуулахад 19.0 хувь буюу 88.0 мянгаар, 2018 онтой харьцуулахад 5.3 хувь буюу 28.0 мянгаар тус тус нэмэгдэж байсан бол 2020 оны байдлаар нийт жуулчдын тоо 58.9 мянга болж 2019 онтой харьцуулахад 89.4 хувь буюу 498.4 мянгаар буурсан.

Хэдийгээр аялал жуулчлалын салбар 2015 оноос 2019 тогтвортой өсөлттэй байсан боловч Ковид-19 цар тахлын үр нөлөөтэй холбоотойгоор 2020 оны байдлаар аялал жуулчлалын зорилгоор хилээр орсон гадаадын зорчигчид өмнөх оны мөн үеэс 32.7 (89.7%) мянгаар, харин өмнөх оны жилийн эцэстэй харьцуулахад 55.1 (93.6%) мянгаар тус тус буурсан нь аялал жуулчлалын салбарт сөргөөр нөлөөлсөн.

Монгол Улсын Үндэсний статистикийн хорооны 2020 оны судалгаагаар “Улс нүүдлийн соёл, уламжлалаараа жуулчдыг татах эрмэлзлээ улам бүр өргөжүүлэн Монгол орны байгаль, түүх соёл, зан заншлыг сурталчилсан жуулчдыг татах үйл ажиллагааг төлөвлөх, ая тухтай амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэх нь чухал байна” гэж дүгнэсэн бөгөөд мөн “Юуны түрүүнд Засгийн газраас хүн ая тухтай аялахад шаардлагатай наад захын нөхцөл буюу дэлхийн стандартад нийцсэн байгууламж, дэд бүтцийг эрс шинэчлэн сайжруулах хөтөлбөрийг даруй боловсруулж хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна” гэжээ.

Иймд Монгол Улсын Үндсэн хуульд “Монгол Улс дэлхийн эдийн засгийн хөгжлийн түгээмэл хандлага, өөрийн орны өвөрмөц онцлогт нийцсэн олон хэвшил бүхий эдийн засагтай байна” гэж заасны дагуу уул уурхай, олборлох салбараас бусад салбарыг хөгжүүлэхэд анхаарч, эдийн засгаа тэлэхэд анхаарах шаардлагатай байна. Үүний хүрээнд хэрэгжүүлж болох нэг арга хэмжээ нь Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх хүрээнд казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх зүйн орчныг бий болгох явдал бөгөөд энэ нь гадаадын хөрөнгө оруулалтыг татах, улсын төсөвт төвлөрөх татварын орлогыг

нэмэгдүүлэх, ажлын байр шинээр бий болгох, аялал жуулчлалаас олох орлогыг нэмэгдүүлэхэд томоохон үр нөлөө үзүүлэх боломжтой юм.

Казиногийн үйл ажиллагааг зөвшөөрөх эсэх талаар улс орнууд харилцан адилгүй бодлого баримталдаг. Ази тивд БНХАУ-ын захиргааны онцгой бүс болох Макао, Бүгд Найрамдах Солонгос Улс, Бүгд Найрамдах Сингапур Улс зэрэг улсууд казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэхийг зөвшөөрч, казинод хориглох зүйл болон үйл ажиллагаандаа мөрдөх нөхцөл журмыг нь тодорхой зохицуулсан байна.

1998 онд Макао Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улстай эргэн нэгдэж тусгай бүс болсноор, мөрийтэй тоглоомыг эрх зүйн орчныг шинээр бий болгож, тусгай бүсийн эдийн засгийг 577%-иар нэмэгдүүлсэн байдаг. Макао тусгай бүс нь 2013 оны байдлаар нэг хүнд ногдох ДНБ-ийн хэмжээгээр Швейцарын Холбооны Улсыг давсан бөгөөд тус онд ажилгүйдлийн түвшин 1.7% болж буурсан байна. 600 мянган хүн амтай тус хотод 2017 оны байдлаар 32 сая гаруй жуулчид зочилсон байдаг. 2020 онд Макаогийн мөрийтэй тоглоомын орлого 455 сая ам.доллар байсан бөгөөд эдийн засгийн нийт орлогын 75 хувийг ганц казиногийн үйл ажиллагаанаас бүрдүүлж байна.

2006 онд Бүгд Найрамдах Сингапур Улс Казиногийн хяналтын тухай хуулийг баталснаар 2011 онд эдийн засгаа 14.5%-иар өсгөж түүхэнд хамгийн өндөр өсөлттэй жил болгож чадсан байдаг. 2017-2018 оны байдлаар тус улсын төсвийн 7% буюу 2 тэрбум орчим долларыг дан ганц казиногоос олсон татвар эзэлж байсан. Өнөөдрийн байдлаар Сингапурт жилд дунджаар 10 сая жуулчид ирж казиногоор зочилдог ба аялал жуулчлалын салбарыг давхар хөгжүүлснээр нэг хүнд ногдох ДНБ-г 1.5-2% болгож өсгөсөн байна.

Бүгд Найрамдах Солонгос Улс нь 1967 онд анхны казиног байгуулсан бөгөөд одоогийн байдлаар 17 казино үйл ажиллагаа эрхэлж байна. Тус улс нь 2030 онд Эдийн засгийн чөлөөт бүс болох Инчоны нутаг дэвсгэрт дахин нэг казино барихаар төлөвлөж байгаа бөгөөд тус төслийг Бүгд Найрамдах Солонгос Улс, Америкийн Нэгдсэн Улс, Бүгд Найрамдах Сингапур Улсын компаниуд хөрөнгө оруулан 290 тэрбум доллароор баригдах төслийг эхлүүлсэн бөгөөд казинод жилд 134 сая жуулчид ирнэ гэж тооцоолжээ. Тус улсын судалгаагаар 2013 онд 2,7 сая жуулчид 16 казиногоор үйлчлүүлсэн ба энэ нь улсын төсөвт 1,3 их наяд вон төвлөрүүлсэн бөгөөд 2019 онд Солонгосын 17 казиногийн нийт борлуулалтын татвар 284,9 тэрбум вон (251 сая доллар) байсан бол, 2020 онд 887 сая ам доллар болсон байна.

Гадаадын хөрөнгө оруулалт нь улс орны эдийн засгийн өсөлт, хөгжилд бодитой хувь нэмэр үзүүлдэг. Дээрх улсууд казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлж, казиногийн тоглоомыг аялал жуулчлалын салбартай хослуулан хөгжүүлсний үр дүнд гадаадаас шууд орж ирэх хөрөнгө оруулалт нэмэгдэж, тухайн улсын эдийн засагт бодит хувь нэмэр болсныг харж болохоор байна.

Хоёр.Хуулийн төслийн ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төслөөр казиногийн үйл ажиллагааг Засгийн газраас олгох тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр зөвхөн Хөшигийн хөндийн эдийн засгийн чөлөөт бүсэд эрхлэхийг зөвшөөрөх бөгөөд тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн мөрдвөл зохих тусгай зөвшөөрлийн нөхцөлийг тодорхой тусгана.

Түүнчлэн казиногоос болж нийгэмд үүсэж болзошгүй сөрөг нөлөөнөөс урьдчилан сэргийлэх үүднээс Монгол Улсын иргэн болон насанд хүрээгүй хүнийг казиногийн тоглоом тоглуулахгүй, казиногийн байгууламжид нэвтрүүлэхгүй байхаар тусгана. Харин аялал жуулчлалыг дэмжих, иргэдийн чөлөөт цагаа өнгөрөөх газрын сонголтыг нэмэгдүүлэхэд эерэг нөлөө үзүүлэх казиногийн цогцолбор дахь (казиногийн байгууламжаас бусад хэсэг) үзвэр, үйлчилгээний газруудаар насанд хүрээгүй хүн, Монгол Улсын иргэн үйлчлүүлэхийг хязгаарлахгүй.

Хуулийн төслөөр Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох ажиллагаа, казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд тавигдах нөхцөл, шаардлага, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн эрх, үүрэг, төрийн зүгээс тавих хяналтын тогтолцоотой холбогдсон харилцааг зохицуулна. Харин тус хуулийн төслийг дагалдуулан боловсруулах хуулийн төслөөр казино эрхлэгчийн хүлээх хариуцлага, төлөх татварын төрөл, хэмжээг зохицуулна.

Казиногийн үйл ажиллагаанд төрийн зүгээс тавих хяналтыг хэрэгжүүлэх, зохицуулах чиг үүрэг бүхий Зөвлөлийг байгуулах бөгөөд зөвлөлийн үйл ажиллагаатай холбоотой зохицуулалтыг нарийвчлан тусгана.

Гурав.Хууль тогтоомж батлагдсаны дараа үүсэж болох эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

Энэхүү хуулийн төсөл батлагдсанаар казиногийн үйл ажиллагааг эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг хуульд заасан нөхцөл, шаардлагыг хангасан хуулийн этгээдэд олгох эрх зүйн орчин бүрдэх бөгөөд ингэснээр аялал жуулчлалын томоохон цогцолбор бий болж, Монгол Улсын төсөвт төвлөрөх татварын орлого нэмэгдэж, аялал жуулчлалын салбар болон түүнийг дагасан худалдаа, үйлчилгээ хөгжиж, ажлын байр нэмэгдэн улс орны эдийн засгийн хөгжилд зохих хувь нэмрээ оруулна хэмээн үзэж байна.

Дөрөв.Уг хууль нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, хуулийг хэрэгжүүлэхэд шинээр боловсруулах, буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хууль тогтоомжийн талаарх санал

Хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээнд нийцүүлэн боловсруулна.

Хуулийн төслийг Бооцоот таавар, хонжворт сугалааны тухай хуулийн төсөл болон Бооцоот морин уралдааны тухай хуулийн төсөлтэй уялдуулан боловсруулна.

Энэ хуулийн төсөлтэй холбогдуулан Казино байгуулах, ажиллуулахыг хориглох тухай хуулийг хүчингүй болсонд тооцох тухай, Чөлөөт бүсийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Газрын төлбөрийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Эрүүгийн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийг дагалдуулан боловсруулна.

--oOo--